

ÚVOD

Atmosféra, ako časovo premenlivá zložka prírodného prostredia, je v mnohom limitujúcim faktorom živej prírody - teda aj vinohradníckej výroby.

Pre život v prírode je dôležitý tzv. rovnovážny stav "klimatického systému". To znamená vyvážený obsah látok nevyhnutných k životu ako sú kyslík, dusík, oxid uhličitý a iné, ale aj únosný podiel škodlivých látok v ovzduší. Klimatický systém však narúšajú rôzne antropogénne činnosti a socioekonomické skutočnosti. Napríklad za posledných 200 rokov sa počet obyvateľov Zeme zvýšil viac ako 5 násobne, za posledných 100 rokov sa skultivovala väčšia výmera pôdy ako za celú predchádzajúcu históriu ľudstva, spotreba fosílnych palív je v súčasnosti 30 krát väčšia ako v roku 1900.

Uvedené skutočnosti, ale aj ďalšie antropogénne činnosti, sú príčinou neustále sa zvyšujúcej koncentrácie skleníkových plynov v atmosfére (CO_2 , N_2O , freóny, metán a iné) spôsobujúce zmeny skleníkového efektu atmosféry, zmenu energetickej rovnováhy Zeme, zmeny vodného režimu a ďalšie. Tieto zmeny môžu rôzne, raz pozitívne, inokedy negatívne, ovplyvniť rôzne oblasti všeobecnej i špeciálnej rastlinnej výroby.

Globálna klimatická zmena a jej dopad na rôzne oblasti ľudských činností je stredobodom záujmu svetových vedeckých inštitúcií, ale aj pospolitej verejnosti a praxe. Týmto problémom sa venuje predovšetkým Svetová meteorologická organizácia, ktorá riadi Svetový klimatický program (SKP) s cieľom ochrany klímy pre ľudstvo. SKP je členený do Národných klimatických programov (NKP). Slovensko sa zapojilo do Svetového klimatického programu v roku 1993. Výskumom vplyvu klimatickej zmeny na poľnohospodárstvo bola poverená Slovenská poľnohospodárska univerzita - gestorské pracovisko Katedra biometeorológie a hydrológie Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva. V rámci tohto programu boli v ostatných rokoch overované scenáre zmien základných klimatických prvkov a charakteristík vo vzťahu k viacerým skupinám rastlín všeobecnej i špeciálnej rastlinnej výroby.

Do analýz tohto druhu nebol doteraz zaradený vinič hroznorodý aj napriek tomu, že táto teplomilná rastlina mimoriadne citlivo reaguje na energetickú zložku prostredia, ale aj ostatné jeho charakteristiky. Vzhľadom na národohospodársky význam viniča bola táto rastlina zaradená do výskumu KBH FZKI formou ČÚ 02 VTP 2719 riešenej v rokoch 1997-2001 a grantového projektu G 1/8172/01 riešeného v rokoch 2001 až 2003. Súčasťou tohto projektu bola aj predložená dizertačná práca. Význam riešenia uvedenej témy zvyrazňuje aj skutočnosť, že doterajšie rozpracovanie rajonizácie viniča v našich agroklimatických

podmienkach (cca pred 40 rokmi) a členenie územia do pásiem vhodnosti podľa agroklimatických ukazovateľov už nezodpovedá súčasným poveternostným pomerom.

Pestovaním viniča a výrobou vína na našom území sa zaoberá už asi 40 až 50 generácií. Každá z nich sa snažila zlepšovať pestovateľské podmienky viniča aj kvalitu vína. Ale na cieľavedomé zvyšovanie úrovne vinohradníctva u nás sú potrebné okrem praktických skúseností aj hlbšie teoretické znalosti z biológie, fyziológie a ekológie viniča, aby jeho pestovanie bolo úspešné aj v menej priaznivých ekologických podmienkach. Uvedomujeme si a často aj pripomíname, že naše vinohradnícke oblasti sú pri severnej hranici ekonomického pestovania viniča. Pre prax to znamená, že o čo menej priaznivé sú ekologické podmienky v porovnaní s južnejšími vinohradníckymi krajinami, o to väčšiu pozornosť treba venovať výberu stanovišťa pre nové výsadby vinohradov, výberu vhodných odrôd, ako aj uplatňovaniu vhodných pestovateľských technológií.

V Rozvojovom programe vinohradníctva a vinárstva na Slovensku (1996) sa uvažuje pre najbližšie obdobie s hektárovými úrodami muštových odrôd 5,5 – 6,0 ton. Novovybudované vinohrady by mali produkovať opäť 8 – 10 ton na hektár kvalitného hrozna. Takúto zmenu v kvantite a kvalite úrody je možné zabezpečiť len dôsledným využívaním klimatických, pôdných a orografických podmienok pri rozmiestňovaní viniča, optimálnym využívaním biologických vlastností viniča a výberom najvhodnejších pestovateľských technológií viniča pre danú lokalitu (Hronský, 2000).